

CCOO

Publicació dels serveis lingüístics de CCOO de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià

la teranyina

núm.

desembre 1998

2

contingut

Pàg. 2 Criteris lingüístics per a un ús no sexista del llenguatge

Pàg. 3 Immigració i llengua

Pàg. 4 Sense Acadèmia

Pàg. 6 Soyez propres, parlais français

Pàg. 7 Una terra, una gent, una llengua... amenaçades

intro

En aquesta segona Teranyina us proposem dos temes principals: la qüestió de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i la integració lingüística del Rosselló a França.

El Rosselló, o la Catalunya Nord, com vulgueu, és una de les terres que més han abandonat l'ús de la llengua catalana. No és que els catalans del nord hagin callat, és clar, sinó que majoritàriament han adoptat com a seva una altra llengua. És un exemple del que pot passar també als altres territoris si es compleixen algunes profecies que s'han fet, un exemple del que pot passar si no encertem les mesures que hem de prendre en la lluita contra aquest destí al qual sembla que estiguem abocats: la substitució del català pel castellà.

En el cas del País Valencià, tot fa pensar que ens trobem en un moment especialment delicat: es remouen lleis, aliances, passions, adhesions i aversions. Sembla que tots els que estan entre els que prenen decisions s'adonen que es troben en un moment crucial, en unes negociacions que poden ser decisives. Per això tot és tan delicat, ara. I serà difícil de sortir del punt on ens trobem ara, justament perquè uns i altres veuen (o potser només s'ho pensen?) que segurament aquesta, la de la composició de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, és una de les decisions que marcaran una inflexió, cap al manteniment o cap a la substitució.

Tal com diu Narcís Iglesias, "les llengües no són entitats eternes que visquin al marge de la història, sinó que evolucionen". Que aquesta evolució no ens porti cap a l'extinció depèn de moltes coses, una de les quals, potser la més important, és la voluntat i les actuacions dels ciutadans per mantenir-la viva.

País Valencià

Criteris lingüístics per a un ús no sexista del llenguatge

El llenguatge és un producte social, el reflex viu d'una realitat que té la funció última de satisfer les necessitats de comunicació dels éssers humans. Aquesta realitat, però, canvia. I com que canvia no és lògic que es mantinga, en el llenguatge d'avui dia, una visió sexista del món. A les darreries del segle XX, ningú no es qüestiona que el paper de la dona ha canviat, ni tampoc que la dona s'ha incorporat de manera massiva a l'àmbit laboral. Aquesta nova realitat, aquesta modificació en les estructures socials i en els hàbits de les persones, dona lloc, necessàriament, a nous usos del llenguatge.

Amb la idea de sistematitzar i promoure aquests canvis, la Secretaria de Formació i Cultura de la CS de CCOO del País Valencià i la Regidoria de la Dona de l'Ajuntament de Gandia establim converses per editar conjuntament uns criteris per a un ús no sexista del llenguatge. La idea d'encomanar a CCOO del País Valencià l'elaboració d'aquesta obra partí del mateix Ajuntament de Gandia, després de considerar la bona trajectòria del sindicat en l'edició de vocabularis de llenguatges específics en valencià (per als àmbits de la banca, correus, el sector forestal, el sector de la taronja, etc.).

Aquesta col·laboració ha donat com a fruit els *Criteris lingüístics per a un ús no sexista del llenguatge*. Aquest manual, del qual s'han editat 5.000 exemplars, dedica una atenció especial a l'apartat de professions, oficis i càrrecs, i també a alguns dels llenguatges específics més utilitzats en les relacions laborals (el llenguatge administratiu, el jurídic, el sindical, el de l'ensenyament, el de la sanitat).

L'Oficina de Promoció i Ús del Valencià de CCOO, que ja ha començat a distribuir els *Criteris* entre les federacions i les seccions sindicals de CCOO del País Valencià, confia que esdevinguen una eina útil per a les comunicacions internes i externes que genera el nostre sindicat.

Immigració i llengua

Les llengües són un vehicle bàsic de comunicació entre les persones i permeten compartir espais comuns en què hom participa com a membre de la societat.

El coneixement de les llengües de la societat d'acollida és l'instrument que permet que les persones nouvingudes puguin accedir al mercat de treball, les relacions amb l'administració, les relacions personals, l'ensenyament, la sanitat..., és a dir, que aquest coneixement es configura com l'element bàsic que garanteix l'accés als drets de ciutadania i un vehicle per a la integració social, l'objectiu de la qual és l'assoliment d'una societat cohesionada i igualitària.

Per això, parlar d'integració social —o el que és el mateix, tracte igual quant a deures i drets— vol dir donar resposta, també, a la qüestió lingüística: les persones immigrades o els seus fills no han de quedar excloses del dret d'aprendre i d'usar les llengües oficials a Catalunya.

I això vol dir que cal que les diferents administracions implicades estableixin les mesures necessàries per assegurar el dret a l'ús i el coneixement de les llengües oficials a Catalunya a les persones arribades en les noves migracions. Tant els processos de regularització com els plans d'atenció a la incorporació tardana a l'ensenyament haurien de preveure els mecanismes de formació adients per garantir aquest dret.

Això no és prou, però: aquestes mesures s'han d'acompanyar de polítiques de caire social de diferent abast que evitin la segregació, que facilitin la permeabilitat social, cultural i lingüística, i promoguin la inserció social de les persones nouvingudes.

Això, si l'objectiu que es pretén no és mantenir grups socials en una situació d'indefensió i discriminació que permeti la seva explotació.

Carles Bertran

Paraules clau

Sense Acadèmia

Fracassen les negociacions per crear l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

Ramon Lapiedra

Ha estat rector de la Universitat de València. Actualment treballa en el Departament d'Astronomia i Astrofísica de la Facultat de Matemàtiques a la Universitat de València. És membre del Consell Valencià de Cultura i un dels impulsors i redactor últim del Dictamen.

El dictamen sobre la llengua que el mes de juny passat aprovava el Consell Valencià de Cultura incloïa el valencià en un sistema

lingüístic més ample i qualificava la normativa consolidada, derivada de les Normes del 32, de patrimoni lingüístic a preservar i enriquir. Alhora proposava que les Corts Valencianes crearen per majoria de 2/3 un ens de referència normativa per al valencià.

Posteriorment, la Llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua materialitzava aquesta proposta i incorporava el text del Dictamen, i en particular el requeriment que els futurs membres de l'Acadèmia foren elegits per aquella majoria de 2/3.

Ara, les negociacions per constituir l'Acadèmia han fracassat, i el PP amenaça amb posar en el seu programa electoral el compromís de modificar la Llei en allò tocant al mínim de 2/3 per elegir els membres de l'Acadèmia, rebaixant-ho a la majoria absoluta. L'amenaça és d'una irresponsabilitat política inqualificable, i si mai no es posa en pràctica significarà dies de dol i de conflicte que la societat valenciana podria i hauria

d'estalviar-se, i que deurem en exclusiva al tarannà autoritari del PP valencià.

Com és, però, que no s'ha pogut arribar a un acord, fins ara, si més no, sobre la composició de l'Acadèmia? La raó n'ha estat que les propostes de noms que ha fet el PP violaven frontalment la Llei i la racionalitat científica: per començar, els membres de l'Acadèmia havien de ser solvents quant a la codificació del valencià, bé com a experts en filologia valenciana, bé com a creadors en valencià. Això és evident en si mateix, i no caldria que ho diguera cap llei: però, la Llei sí que ho diu. Doncs bé, els noms proposats pel PP no exhibien sovint cap competència sobre la qüestió, i quant als noms que formalment l'exhibien estaven compromesos en ortografies secessionistes, al marge de l'ortografia consolidada que la Llei declara patrimoni a preservar i enriquir.

Aprovar un dia una Llei, com ha fet el PP, i als dos mesos fer en una nova negociació propostes que violen frontalment allò establert en la Llei, és d'una falta de lleialtat institucional i d'una falta de serietat política francament alarmants, més alarmant quan això ho fa un partit que governa.

Veig alçar-se un cor de retrets i d'autoretrets per haver començat, amb el PP, la caminada d'un possible i necessari acord lingüístic que no ha quallat. Trobe que no hi ha motiu per a aquesta actitud flagel·ladora: continuarem tan malament com estàvem, quant a la llengua, però no necessàriament pitjor

El culpable ha estat el PP que en aquesta història ha aprovat primer una Llei de Creació de l'Acadèmia, per intentar vulnerar-la frontalment dos mesos després: no errem el tir i sapiem distingir qui ha tingut una actitud denunciabile de qui ha estat digne de reconeixement.

En realitat, les propostes de noms que fins ara ha fet el PP han anat encaminades a garantir-se un control partidista de la futura Acadèmia mitjançant figures de rellevància institucional o partidària dins del PP. Així, l'ambigüitat que caracteritzaria l'Acadèmia volguda pel PP i el control a què la sometria convertirien l'ens en un escenari on pactarien PP i UV en detriment de la llengua, i on es reclouria en un primer estadi el conflicte sense capacitat de solució, per esclatar novament cap a l'exterior en les pitjors circumstàncies imaginables.

Ben al contrari, des del PSPV i des de l'esquerra en general s'han fet sempre propostes centrades en la idoneïtat científica i professional dels noms proposats respectant-ne la independència política. Un abisme ha separat així el tarannà que ha mostrat el PP en les negociacions que s'hi han dut a terme i el que han mostrat els seus oponents progressistes.

Una volta més el PP ha evidenciat el seu oportunisme electoralista i la incapacitat per situar-se com cal davant d'una qüestió d'estat, com ho és la qüestió de la llengua entre els valencians.

Quin és ara el futur que se'ns dibuixa a l'horitzó? El més probable és que no tindrem Acadèmia fins a després de les properes eleccions autonòmiques, com a mínim, i tant de bo que m'equivoque. Davant d'aquesta perspectiva veig alçar-se un cor de retrets i d'autoretrets per haver

començat, amb el PP, la caminada d'un possible i necessari acord lingüístic que no ha quallat. Trobe que no hi ha motiu per a aquesta actitud flagel·ladora: continuarem tan malament com estàvem, quant a la llengua, però no necessàriament pitjor. Una miqueta —no gaire— millor, fins i tot, puix que ara tenim un Dictamen i una Llei que donen una definició certament críptica, però no ambigua, de la unitat de la llengua i que qualifiquen la normativa consolidada a partir de les Normes del 32 de patrimoni lingüístic a preservar i enriquir.

Tanmateix, és clar que aquesta hipotètica milloria únicament ho serà en la mesura que els que estimem la llengua abandonem tot masoquisme, i sapiem denunciar els veritables culpables que la cosa encara no haja arribat a port.

Eixos culpables no són els qui amb responsabilitat i sentit d'estat s'han esforçat per arribar a un acord, amb respecte a la racionalitat científica, on caberen totes les sensibilitats degudament representades, i compatible amb el tacte i la generositat que reclama la nostra delicada situació sociolingüística. El culpable ha estat el PP que en aquesta història ha aprovat primer una Llei de Creació de l'Acadèmia, per intentar vulnerar-la frontalment dos mesos després: no errem el tir i sapiem distingir qui ha tingut una actitud denunciabile de qui ha estat digne de reconeixement.

València, 6 de novembre de 1998

Soyez propres, parlez français

Sobre el català al Rosselló

Narcís Iglésias és lector de català de la Universitat de la Sorbona (París IV). És coeditor, amb Francesc Feliu, de *Llengua i religió a l'Europa moderna* i ha publicat *La llengua del Rosselló, qüestió d'Estat*, on estudia el procés d'integració lingüística del Rosselló a França des de 1659 any de la incorporació política de les terres nord-catalanes a la monarquia francesa, fins a la Revolució Francesa.

Quan comença, d'una manera clara, el procés de substitució lingüística al Rosselló? Quins factors històrics hi intervenen?

En un principi és un fenomen urbà i de classe, primer a Perpinyà, i entre les classes altes, i més tard afecta la resta del territori i a tots els grups socials. D'una manera generalitzada, aquest fenomen es produeix ben entrat aquest segle. Les dates de referència que se solen donar són les dues guerres mundials, tot i que les raons profundes cal anar-les a buscar més lluny. La peça clau per socialitzar la llengua de la República va ser l'escola, encara que aquest fet tot sol no pot acabar d'explicar perquè en un moment determinat un rossellonès deixa de parlar en català i adopta el francès.

En el debat lingüístic de vegades es contraposa el concepte de llibertats col·lectives al de llibertats individuals, i es pretén combatre un cert nacionalisme d'arrel romàntica amb els valors emanats de la Revolució Francesa. Què va representar per als catalanoparlants del Rosselló la instauració de la República?

Home, em sembla que en cap cas no es podria afirmar que la República francesa va respectar —ni respecta encara ara— les llibertats individuals dels rossellonesos en matèria lingüística. Cal tenir present que, quan es planteja el projecte d'unificació política, aquest fet va inevitablement lligat amb el d'unificació lingüística. El tema no és gens fàcil, però es podria il·lustrar amb algun exemple. L'abbé Grégoire, personatge

fonamental en les discussions sobre com s'havia d'articular la unificació lingüística a final del segle XVIII, arriba a proposar que les parelles que es volguessin casar havien de saber francès. I durant el segle XIX i part del XX, a les escoles es divulga una frase que ara qualificaríem, com a mínim, de guerra bruta: *Soyez propres, parlez français* («Sigueu nets, parleu francès»).

A França també hi ha hagut, com aquí, un intent de reduir la llengua catalana a una expressió folklòrica? A què es refereixen els francesos quan parlen del «patois»?

I tant, que sí. Durant el segle XIX i bona part del XX, és ple d'erudits i filòlegs que estudien això de les llengües regionals —en termes francesos oficials—, i per exemple es fan edicions de trobadors, estudis d'història lingüística, etc. Però alhora aquest fenomen no té una traducció política clara, i ni molt menys popular. És a dir, no passa el que va passar al Principat, que a més del catalanisme literari va sorgir un catalanisme polític amb capacitat d'intervenció. França se'n surt més o menys a crear una llengua nacional, el francès, i això va implicar que les altres

llengües fossin sacrificades, deixessin de pertànyer a dia a dia de la gent i passessin, per tant, a formar part dels erudits i dels arxius. El patuès (*patois*), doncs, és un terme que inclou des dels parlars d'un poble fins a llengües diferents del francès. Aquell qui no parla francès porta l'estigma de la barbàrie i de tot allò que no és la civilització.

Hi ha qui diu que la llengua catalana no desapareixerà mai, amb l'argument que si ha suportat etapes de persecució durant segles, ja ho pot aguantar tot. Tu que has estudiat l'evolució del català al Rosselló, estàs d'acord amb aquesta creença?

Això és una autèntica animalada que s'ha de combatre amb arguments, i no fa falta estudiar història de la llengua per ser-ne conscient. Les llengües no són entitats eternes que visquin al marge de la història, són sistemes que evolucionen i una de les evolucions possibles és justament l'extinció, la mort, com ho poden demostrar nombrosos exemples de la història lingüística. La frase de l'adhesiu «Mai morirem» expressa més un desig (legítim) que no pas un fet. Com que és un tema molt complicat i no es pot esbandir amb quatre frases, per al cas del català recomanaria, per exemple, el llibre *El futur de la llengua catalana*, de Modest Prats, August Rafanell i Albert Rossich, on es formula una anàlisi seriosa i argumentada. Però s'ha de llegir el llibre, i no pas els comentaris tergiversadors i mediàtics que algú n'ha fet.

Les llengües no són entitats eternes que visquin al marge de la història, són sistemes que evolucionen i una de les evolucions possibles és justament l'extinció

Una terra, una gent, una llengua... amenaçades

El passat 12 de novembre, a la Ciutat de Mallorca es visqué una de les més grans manifestacions de la història de l'illa, convocada pel GOB (Grup d'Ornitologia Balear). Sota la consigna de "No més urbanitzacions!", els mallorquins de tots els indrets de l'illa s'aplegaren per una exigència més que necessària: defensar el territori. "No més incineració, no més autopistes, no més centrals tèrmiques, no més platges artificials, no més ports esportius!". No es pot pensar només en el que dóna diners immediatament: això és hipotecar l'illa.

La convocatòria va ser secundada per gent de totes les edats i de tots els àmbits de la societat: associacions, partits polítics, sindicats, etc. Qualsevol observador podia constatar tot d'una que aquella riuada de gent que, concentrada a la plaça d'Espanya, enfilava el carrer dels Oms, la Rambla i el Born fins a arribar al centre de la ciutat, era allí per testimoniar el seu rebuig al creixement desmesurat. També s'hi podia constatar que tant les pancartes com les

consignes que se sentien eren en català.

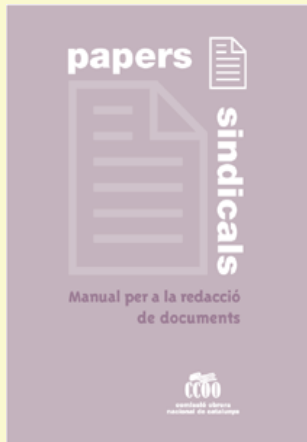
"Però tan sols eren vint mil", digué el president Matas, donant a entendre que n'hi havia cinc o sis-cents mil que havien romàs a casa seva. Els nostres números són de vint-i-cinc mil mallorquins i mallorquines descontents amb una política que menysté la necessitat de respectar i tenir cura del medi ambient, en una illa que ha de ser conscient que aquest medi és, potser fins i tot més que en altres llocs, el que sosté la societat.

El territori, la gent i la llengua d'aquesta illa de Mallorca estam amenaçats. Els governants no actuen per donar-nos la protecció necessària: fan el joc precisament als que potinegen els nostres drets, tant si són d'aquí com si són de fora. No els ho hem de deixar fer. Ben segur que aquest no serà el darrer pic que haurem de sortir al carrer a defensar una terra, o una llengua que només podem defensar nosaltres mateixos.

Pere Cànaves

Papers sindicals. Manual per a la redacció de documents

Un recull com aquest que s'acaba de publicar era necessari. L'activitat sindical fa escriure molts documents, i en fa escriure, a més, a gent que no està gens acostumada a escriure'n perquè la seva feina habitual és una altra. Per això va tan bé que hi hagi recollides en un sol llibre tot d'informacions que ajuden a redactar i presentar correctament tots aquests papers, és a dir, que faciliten la feina sindical. Hi ha models de documents per a diferents ocasions, indicacions sobre com s'han d'escriure —abreviacions, llenguatge no sexista, dubtes, vocabulari...— i exemples de tota mena. A partir d'ara, fer feina sindical serà més fàcil i també més relaxat, perquè, almenys els documents, tindrem una mica més de seguretat d'estar-los fent bé.

Cursos de valencià de la Secretaria de Formació i l'Oficina de Promoció i Ús del Valencià (CCOO del País Valencià)

Matrícula: desembre (es convocarà personalment) - Duració del curs: de febrer a juny

Característiques: el curs és de 72 hores lectives. Es farà un hora i mitja cada dia durant dos dies a la setmana. Horari segons preferències.

Preu: 4.000 PTA (afiliació) – 6.000 PTA (no afiliació)

Immigració, integració i llengua

Com passa amb les pel·lícules, fa un any que vam fer un seminari a Barcelona sobre immigració, integració i llengua, i ara surt el llibre. Hi ha recollides totes les intervencions que es van fer en el seminari, tant les de les "personalitats" com les dels assistents, i també els documents que es van oferir als participants per preparar les diverses sessions de treball. El resultat és un llibre que té interès per si mateix, i no només com a *souvenir* del seminari.

HISTÒRIA DE LA FEDERACIÓ D'ENSENYAMENT DE CCOO DEL PAÍS VALENCIÀ

A final dels anys 70 un nombrós grup d'ensenyants del País Valencià van iniciar un debat sobre la conveniència de constituir un sindicat d'ensenyament al si d'una confederació sindical de classe, Comissions Obreres del País Valencià. D'això ja fa vint anys, i ara alguns companys han intentat reconstruir aquells fets i tot el procés que s'ha esdevingut fins als nostres dies. No es tracta d'un exercici de nostàlgia, sinó de la reconstrucció de la memòria col·lectiva. Davant d'aquell corrent academicista que diu que la història només la poden fer persones amb un distanciament generacional i amb un criteri científic, nosaltres pensem que, amb totes les limitacions d'un procés inacabat, val la pena que els testimonis que han fet aquesta història compareixen i donen la seua versió. Podem dir que la *Història de la Federació d'Ensenyament de CCOO PV* és també la història de l'ensenyament al País Valencià, ja que en les pàgines d'aquest treball es recull, a través dels documents dels diferents congressos, l'anàlisi de l'evolució del sistema educatiu.

ADRECES DELS SERVEIS LINGÜÍSTICS DE CCOO

CS de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya
Via Laietana, 16, 7è
08003 – Barcelona
Tel. 93 481 29 11

UC del Bages
Pg. Pere III, 62
08240 – Manresa
Tel. 93 873 00 00

UC del Vallès Occidental
Rambla, 75
08202 – Sabadell
Tel. 93 725 26 66

UC del Baix Llobregat
Ctra. d'Esplugues, 68
08940 – Cornellà
Tel. 93 377 92 92

UI de Girona
Miquel Blay, 1, 5è
17001 – Girona
Tel. 972 21 73 03

UI de Tarragona
August, 48, baixos
43003 – Tarragona
Tel. 977 22 83 96

UI de Lleida
Av. Blondel, 35, 2n
25002 – Lleida
Tel. 973 26 36 66

CS de CCOO del País Valencià
Plaça Nàpols i Sicília, 5
46003 – València
Tel. 96 388 21 00

Unió Comarcal de l'Alacantí
Av. Salamanca, 33
03005 – Alacant
Tel. 96 598 21 23

CS de CCOO de les Illes Balears
Francesc de Borja Moll, 3
07003 – Palma de Mallorca
Tel. 971 72 60 60

la teranyina

Publicació del serveis lingüístics de CCOO de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià

Miquel Blay, 1, 5è 17001- Girona

Tel.: 972 21 73 03

Fax: 972 22 30 91

E-mail: girona1@conc.es

Coordinació: Marc Aguilar

Redacció: Carles Bertran, Pere Cànaves,

Caterina Hernández, Tere Marí

Disseny i maquetació: pipo dols

Impressió: Ingràfic SL

amb el suport de:

GENERALITAT DE CATALUNYA
Departament de Cultura
Direcció General de Política Lingüística